

Bibliometrijska analiza časopisa *Sociologija sela / Sociologija i prostor* u razdoblju 1963.-2012.

Maja Jokić

Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, Hrvatska
e-mail: maja@idi.hr

Krešimir Zauder

Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, Hrvatska
e-mail: kresimir@idi.hr

SAŽETAK Znanstveni časopis po svojoj je funkciji medijator u prijenosu rezultata istraživanja, spoznaja i ideja u relevantnom akademskom i stručnom okruženju. Kontinuirano 50-godišnje izlaženje časopisa odraz je stanja u znanstvenoj sredini, ali i važnosti problematike kojom se bavi. Bibliometrijska analiza provedena u ovom istraživanju pokazuje specifičnosti u znanstvenom komuniciranju praćenjem razvoja časopisa *Sociologija sela / Sociologija i prostor* kroz različite oblikovne karakteristike: rubrike u časopisu, oblike članaka, autorstvo, adrese autora, ali i kroz analize citiranih publikacija (9.563 citirana izvora) u 676 članaka. Citatne analize pokazale su određenu važnost knjiga i poglavlja u knjigama u odnosu na članke u časopisima, oko 42% (35% autorske knjige i 7% poglavlja u knjigama), ali značajno manju u usporedbi s dosadašnjim istraživanjima na međunarodnoj razini (Nederhof, 2006.). Medijan starosti citiranih članaka iz časopisa bio je približno sedam godina, dok je za knjige bio deset godina. Medijan citiranih referenci po članku značajno se povećao u razdoblju 1998.-2012. godine, od 6 u razdoblju 1963.-1997. na 22. Citatnim analizama istražena je i komunikabilnost autora objavljenih članaka i njihova otvorenost prema relevantnim međunarodnim časopisima. Analiza citiranosti radova iz ovog časopisa prema podacima baze WoS pruža uvid u njegovu međunarodnu vidljivost.

Ključne riječi: znanstveni časopis, *Sociologija sela*, *Sociologija i prostor*, bibliometrijska analiza, citatne analize, Hrvatska.

1. Uvod

Pojava znanstvenog časopisa najčešće je znak postojanja kritične mase znanstvenika i stručnjaka koji imaju potrebu artikulirati određenu znanstvenu i stručnu problematiku te je podijeliti s relevantnom akademskom zajednicom. U slučaju malih zemalja koje su izvan govornog područja velikih jezičnih skupina, nastanak znanstvenog časopisa, a posebno njegovo dugogodišnje kontinuirano izlaženje, znak je važnosti te problematike, odnosno zrelosti te znanstvene sredine. Potvrda je ovoj tvrdnji činjenica da je časopis *Sociologija sela / Sociologija i prostor* jedan od rijetkih specijaliziranih časopisa a ujedno je i najstariji hrvatski sociologijski časopis (Petak, Puljiz i Štambuk, 2002.). U društvu međunarodnih časopisa koji su se bavili ruralnom sociologijom i srodnim disciplinama ima značajno mjesto, prvenstveno zbog činjenice da je nastao nedugo, dvije godine, nakon pojave i danas najpoznatijeg europskog i svjetskog časopisa *Sociologia ruralis*. Među najpoznatijim časopisima koji su se bavili ruralnom sociologijom i srodnim disciplinama bili su američki *Rural Sociology*, australski *Rural Society*, francuski *Etudes rurales* i *Economie rurale*, španjolski *Revista de Estudios Agro-sociales*, poljski *Wies Wspolczesna* te češki (čehoslovački) *Sociologie a historie zemedelstvi*. Od navedenih časopisa do danas kontinuirano izlaze sva tri časopisa na engleskom jeziku i oba francuska časopisa. Dapače, časopisi *Sociologia ruralis* i *Rural Sociology* i danas su među najprestižnijim svjetskim sociološkim časopisima, nalaze se u prvom kvartilu IF (*impact factor*) prema podacima baze JCR (Journal Citation Reports) za 2012. godinu. Podaci za ovu statističku bazu podataka preuzimaju se iz citatne baze WoS (Web of Science).

Znanstveni časopis kao komunikacijski medij otvara mnoge mogućnosti za istraživanja: utvrđivanje značaja određenog časopisa i njegov utjecaj na razvoj znanstvene discipline, njegova društvena vrijednost promatrana s različitih aspekta, edukativna zadaća, uloga ne samo primarnog nego i sekundarnog izvora znanstvenih i stručnih informacija, npr. kroz objavljivanje specijalnih bibliografija (Milinković, 2003.) i slično. Scientometrijska istraživanja uključuju i upoznavanje paradigme objavljivanja radova, razvoj časopisa kroz različite vrste radova i priloga, otvorenost časopisa prema stranim autorima, razvoj autorstva, suradnju među znanstvenicima i ustanovama, specifičnosti citiranja literature - važnost znanstvenih knjiga, članaka iz časopisa, poglavlja u knjigama, priloga iz zbornika radova s konferencija i skupova, referentne literature, praćenja razvoja znanstvene discipline sadržajnim analizama tekstova radova itd.

Pretraživanjem literature koja se bavi istraživanjima časopisa kao medija u znanosti i znanstvenom komuniciranju, a naročito obuhvatnijim bibliometrijskim istraživanjem i praćenjem časopisa u dužem vremenskom razdoblju, utvrdili smo da ova istraživanja nisu česta pojava. Znanstvenici su se češće bavili časopisima iz prirodnih, biomedicinskih i tehničkih znanosti (Jokić, 2001.; Jokić, Andreis i Klaić, 2002.; Jokić i Sirotić, 2003.), dok je u području društvenih znanosti časopis kao objekt bibliometrijskih istraživanja najčešće korišten u području informacijskih znanosti (Nebelong-Bonnevie i Frandsen, 2006.; Tsa i Shu, 2011.) i psihologije (Quevedo-Blasco i Ariza, 2013.; Yang i Chiu, 2009.). Za informacijske je znanosti i razumljivo da su se najviše bavile ovim istraživanjima jer su razvijale metodologiju za ovu vrstu istraživanja.

Prema nama dostupnim izvorima, istraživanjima socioloških časopisa bavilo se malo znanstvenika (Dukić, 1990.; Klobucky, 2009.; Janak, 2011.). Razlog navedenom stanju mogao bi biti slabija zainteresiranost sociologa za ovu vrstu istraživanja. U svom kontinuiranom 50-godišnjem izlaženju časopis *Sociologija sela / Sociologija i prostor* prošao je kroz različite društvene i ekonomske promjene ne samo kao medij nego i kao „sudionik“ turbulentnih događanja, razvijanja i transformacije područja ruralne sociologije i sociologije prostora, odnosno prostornog i sociokulturnog razvoja (Petak, Puljiz i Štambuk, 2002.; Štambuk, 2003.; Petak, 2003.; Seferagić, 2003.). Tri dosadašnja urednika časopisa *Sociologija sela* (Petak, Puljiz i Štambuk, 2002.) povodom njegove 40-e godišnjice izlaženja dala su uvid o mjestu ovog časopisa u referentnoj znanstvenoj literaturi koja se bavila problematikom sela. Iscrpno su prikazali okolnosti pojave časopisa, profil i uređivanje, značaj ovog časopisa kao ogledalo promjena u selu i poljoprivredi te njegovu ulogu u razvoju ruralne sociologije.

U ovom ćemo se radu baviti samo određenim aspektima bibliometrijskih istraživanja. Da bi se dobila što cjelovitija slika uloge i značaja časopisa, upoznat ćemo se s njegovim razvojem kroz razvoj članaka i priloga uključujući analizu autorstva i citiranih referenci. Analizama citiranih referenci u znanstvenim i stručnim radovima objavljenim u časopisu *Sociologija sela / Sociologija i prostor* u razdoblju 1963.-2012. željeli smo se upoznati sa specifičnostima paradigme i obrasca znanstvenog komuniciranja u ruralnoj sociologiji, sociologiji prostora i srodnim disciplinama. Analize pojedinih vrsta publikacija koje su citirali autori objavljenih članaka u našem časopisu upućuju na prepoznavanje uloge knjiga, poglavlja u knjigama, članaka u časopisima i ostalih vrsta publikacija kao komunikacijskog medija. S druge strane, citatnim analizama objavljenih radova iz ovog časopisa, prema podacima dobivenim iz baze WoS (Web of Science) kao najčešće korištenog svjetskog citatnog izvora, željeli smo utvrditi prepoznatljivost radova u njemu objavljenim u širem relevantnom okruženju. Iako časopis *Sociologija sela*, za razliku od časopisa *Sociologija i prostor*, nije bio indeksiran u bazi WoS, istražili smo citiranost njegovih radova u časopisima koji su bili indeksirani u bazi WoS. Provedene analize informiraju i o primjerenosti korištenja postojećih citatnih indeksa kao relevantnih pokazatelja u odnosu na literaturu zastupljenu ovim časopisom.

2. Uzorak i metodološki pristup

Početni uzorak za analizu vrsta radova i priloga, kao i autorstva, bila je cjelovita bibliografija svih brojeva časopisa *Sociologija sela* u razdoblju od 1963. do 2006., kao i radovi u razdoblju 2007.-2012. kada časopis mijenja ime i postaje *Sociologija i prostor*. Radilo se o 1.168 radova i priloga. Nakon pregleda (*de visu*) svih radova i priloga utvrđeno je autorstvo u 1.096 slučajeva na temelju kojih su rađene analize vrsta radova i autorstva.

Za citatne analize uzorak je činilo 676 radova koji su imali odlike znanstvenog, odnosno stručnog rada (Silobrić, 1998.), neovisno o klasifikaciji vrste radova koja se u danom trenutku koristila u časopisu. U analizu su uvršteni svi članci objavljeni u razdoblju 1963.-2012. godine koji su imali bibliografiju ili fusnote u kojima su se

autori pozivali na određene literaturne izvore. Za potrebe obrade podataka izrađena je priručna baza podataka koja je sadržavala podatke o vrsti citiranih publikacija, godini objave citirane publikacije, autoru, naslovu rada, naslovu publikacije u kojoj je taj rad objavljen, časopisu, ako se radilo o članku, ili knjizi, ako se radilo o poglavlju u knjizi, i sl. Ručno prikupljeni podaci zatim su pripremljeni za obradu posebno razvijenim alatima za ujednačavanje i validaciju. S obzirom na to da se radi o velikom skupu strukturiranih tekstualnih podataka (N = 1.168), korištene su automatske metode za validaciju strukture, brojčanih vrijednosti i odnosa između radova iz bibliografije i radova koji su citirani u njima. Za ujednačavanje tekstualnih vrijednosti, poput autora i naslova časopisa, one su prvo automatski grupirane po sličnosti na razini znakovnih nizova a dobivene su grupe zatim ručno pregledane i razriješene.

U razlikovanju vrsta citiranih publikacija koristili smo vlastitu kategorizaciju: knjige i studije, poglavlja u knjigama, članci u časopisima te skupinu „razno“ u koju su bile svrstane ostale vrste publikacija: referentna literatura - rječnici, enciklopedije, materijali s konferencija i skupova, doktorski i magistarski radovi, web, prilozi u dnevnim novinama, govori i sl. Kod citiranih članaka u časopisima nismo ulazili u daljnju analizu vrste časopisa, u smislu je li znanstveni, znanstveno-stručni, stručni ili popularni zbog nepostojanja relevantnih izvora za provjeru. Informativnu vrijednost rezultata prikazali smo frekvencijom citiranosti časopisa u ukupnom uzorku kao i po uredničkim razdobljima, što na određeni način pokazuje više od same podjele na vrstu časopisa.

Kako je u 50-godišnjem razdoblju života naš časopis prolazio dinamične periode, smatrali smo relevantnim dobivene podatke, osim kao cjelinu, obraditi i prikazati po uredničkim razdobljima: 1963.-1967. (1963. Stipe Šušvar; 1964.-1967. Vlado Cvjetičanin i Svetozar Livada), 1968.-1975. (Vlado Puljiz); 1976.-1987. (Ruža First Dilić), 1988.-1997. (Maja Štambuk), 1998.-2005. (Antun Petak), 2006.-2012. (2006.-2011. Anka Marinović; 2012.-- Anđelina Svirčić Gotovac). Napravljene su usporedbe analiza citiranih publikacija po uredničkim razdobljima u svrhu opisivanja njihovih specifičnosti.

U nedostatku relevantnijeg izvora za praćenje odjeka i vidljivosti objavljenih radova u 50-godišnjem životu ovog časopisa, napravili smo analizu citiranosti po naslovu časopisa u tzv. jezgri svjetskog znanja, bibliografskoj i citatnoj bazi WoS. Citatne su analize napravljene odvojeno, za oba naziva časopisa. Razlog je u činjenici da je *Sociologija i prostor* bila indeksirana u bazi WoS u razdoblju 2007.-2011. čime su šanse za vidljivost i moguću citiranost radova objavljenih u tom razdoblju bile potencijalno veće u usporedbi s radovima objavljenim u *Sociologiji sela*, koja nije bila indeksirana u WoS-u. Citatnim analizama iz WoS-a dobili smo podatke o tome koji su autori i koji časopisi citirali radove iz časopisa, na kojim su jezicima objavljeni radovi koji su citirali radove iz *Sociologije sela* i *Sociologije i prostora* te godine kada su citirani radovi iz ovog časopisa.

3. Rezultati i diskusija

Oblikovne karakteristike časopisa

Analizom strukture članaka objavljenih u časopisu *Sociologija sela* od prvog broja 1963. godine uočena je visoka profesionalnost netipična za tadašnje prilike u Jugoslaviji, a naročito za časopis iz društvenih znanosti (Spaventi, Tudor-Šilović, Maričić i Labus, 1979.). Svaki je članak sadržavao sažetak preveden na engleski, francuski i ruski jezik, što ukazuje na svijest njegovih osnivača i urednika o važnosti prijenosa i razmjene znanstvenih i stručnih informacija izvan granica tadašnje zemlje. Tu vrstu profesionalnosti časopis je zadržao do danas uvažavajući činjenicu da se u 50-godišnjem životu časopisa dogodilo puno promjena koje su, kada se govori o jeziku i dostupnosti informacija, gotovo u cijelosti prešle u korist engleskog jezika. Naime, sažeci na stranim jezicima postupno su dominacijom engleskog jezika u znanstvenom komuniciranju izgubili svoju funkciju. U tom kontekstu zanimljiv je podatak da je uredništvo 1970. godine tematski broj *Selo i poljoprivreda u društveno-ekonomskom razvoju Jugoslavije*, pisan na hrvatskosrpskom jeziku, odlučilo objaviti kao posebno izdanje na engleskom jeziku. Slično kao i danas, što zbog financijskih poteškoća, što zbog problema oko prikupljanja kvalitetnih priloga (Izvyješće sa Sastanka redakcije), taj je broj tiskan tek 1972. godine. Jesu li i kakav su odjek unutar zemlje i izvan tadašnje Jugoslavije imali članci objavljeni na engleskom jeziku, zbog nepostojanja odgovarajućih izvora, vrlo teško možemo utvrditi. Zasad jedini izvor koji nam može dati barem djelomičan odgovor citatna je baza WoS. No zbog restriktivnosti te baze prema časopisima iz društvenih znanosti, a naročito u vremenu o kojem govorimo, pri čemu treba uzeti u obzir i teme i relevantnu zajednicu kojoj bi mogla biti zanimljiva, teško je očekivati prepoznatljivu citiranost.

Praćenjem forme i sadržaja članaka u analiziranom 50-godišnjem razdoblju uočljive su značajne razlike u kategorizaciji radova. U prvom uredničkom razdoblju 1963.-1967. (1963. Stipe Šušvar; 1964.-1967. Vlado Cvjetičanin i Svetozar Livada) radovi nisu bili kategorizirani kao znanstveni ili stručni. U početnim godinama izlaženja časopisa, a za neke autore to se odnosilo i na više od jednog desetljeća izlaženja, objavljavani su radovi tipa eseja bez navođena relevantnih izvora literature ili s vrlo malim brojem navoda. Prvi rad s popisom korištene literature pojavio se 1970. godine, i to na koautorskom radu Šušvar, Radomirović i Puljiz. Kao mogući orijentir navodimo da je iste godine u ovom časopisu objavljen prijevod s njemačkog jezika rada T. Bergmanna koji je imao popis korištene literature od 59 referenci. Koliko je osjetljivo pitanje kategorizacije radova može se ilustrirati činjenicom da su prvi empirijski radovi, koji su uvodili istraživačku i analitičku komponentu, bili klasificirani kao stručni ili čak kao prilozi ili osvrti. Dapače, u rubrici „Osvrti“ u to su vrijeme objavljavani članci sa svim odlikama znanstvenog rada uključujući popis citirane i korištene literature. Formalno se prvi put 1980. godine u časopisu javlja kategorizacija članka na: izvorne znanstvene radove, stručne radove i prethodna priopćenja. Zanimljivo je da se javlja i kategorija „pregledni rad“. Analiza je pokazala da se u

to vrijeme nije radilo o preglednim radovima u današnjem smislu tog pojma, nego zapravo o prikazima koji su obično bili opsega 1-2 stranice teksta.

Važnost i uloga časopisa kao posrednika u prijenosu znanstvenih i stručnih informacija, ali i izuzetno važna edukativna uloga, vidljiva je kroz različitost rubrika: „bibliografija“, „iz drugih zemalja“, „naši prijevodi“, „informacije i osvrti“, „prikazi knjiga i časopisa“, „iz naše ruralne povijesti“, „izvješća sa znanstvenih i stručnih skupova“ i sl. Na primjer, u rubrici „Bibliografija“, koja je bila u funkciji relevantnog sekundarnog izvora informacija, sakupljane su i selekcionirane svjetske i domaće publikacije i izvori u funkciji specijalnih bibliografija po užim područjima ili relevantne za problematiku kojom se bavio časopis. Spomenute bibliografije bile su opsežne, obuhvatne zbirke obrađenih i izabranih publikacija koje su radili stručnjaci. Analizom vremena kada su objavljivane, očekivano, 16 od 18 bibliografija objavljeno je do 1994. godine. Naime, dolaskom interneta i dostupnošću bibliografskih baza podataka i ostalih izvora znanstvene i stručne literature, pojavom weba, funkcija specijaliziranih bibliografija u časopisima postupno se gubi. Većina rubrika u ovom časopisu s vremenom se mijenjala, što upućuje na praćenje zbivanja u kontekstu okruženja. Tako je, npr., rubrika „Naši prijevodi“ imala svoju funkciju u ranijim razdobljima časopisa, uglavnom do 1995. godine, kada se domaću akademsku i stručnu javnost željelo informirati o najvažnijim zbivanjima iz srodne problematike u za to vrijeme relevantnom okruženju koje zbog jezične barijere inače ne bi bilo dostupno.

Autorstvo radova i ustanove

Analiza autorstva na radovima objavljenima u ovom časopisu u razdoblju 1963. - 2012. pokazuje dominaciju jednoautorskih radova, i to s udjelom od 87,2%. U relativno malom skupu (12,8%) višeautorskih radova prevladavaju dvoautorski radovi s udjelom od 62,4%, odnosno radovi s trima autorima, s udjelom od 32,6%. Zanimljivo ostatak čine višeautorski radovi s četirima i više autora. Kako se radi o relativno malom udjelu višeautorskih radova u razdoblju od 50 godina, teško se može govoriti o određenim trendovima. Ono što možemo tvrditi je da se broj koautorstava povećava od 2000. godine do danas te da je koautorstvo izraženo na radovima iz psihologije, nekim aspektima sociologije i srodnih disciplina. U razdoblju 1998.-2005. udio jednoautorskih radova pada na 74%, a u zadnjem razdoblju, 2006.-2012., taj udio iznosi 50%. Za usporedbu navodimo neka od srodnih istraživanja. Rubio (1992.) je na uzorku radova znanstvenika iz područja društvenih znanosti u Španjolskoj u razdoblju 1986.-1988. dobio podatak da je samo 14% radova objavljeno u koautorstvu, dok je Kyvik (2003.) na uzorku publikacija norveških znanstvenika iz društvenih znanosti objavljenih u časopisima koje je indeksirao WoS dobio podatak od 43% koautorskih radova. Naša najnovija istraživanja autorstva na radovima hrvatskih sociologa objavljenih u hrvatskim časopisima u razdoblju 1991.-2005. pokazuju da je 76,6% bilo jednoautorskih radova, s tim da nisu zapažene značajnije oscilacije tijekom praćenog razdoblja (Jokić, Zauder i Letina, 2012.).

Iako se za kvalitetu časopisa u 50-godišnjem razdoblju najviše zasluga može pripisati urednicima i njihovoj uređivačkoj politici, na određeni način iznenadio je podatak

da je među deset najproduktivnijih autora u 50-godišnjem razdoblju bilo šestoro urednika: *Vlado Puljiz, Ruža First-Dilić, Svetozar Livada, Antun Petak, Maja Štambuk i Stipe Šuvar*. Promatrano izvana, ovaj je podatak indikativan, i to s više aspekata. Naime, urednici znanstvenih časopisa, po definiciji znanstvenog časopisa, ne bi trebali biti česti autori radova u tim časopisima jer to između ostalog otvara i pitanje objektivnosti recenzentskih postupaka. U našim prilikama, u maloj znanstvenoj zajednici, moguće je da se radi o problemu nedovoljnog broja kvalitetnih autora, što je u časopisu naglašeno čak davne 1968. godine kada je korpus potencijalnih autora bilo znatno veći. Dapače, tadašnji urednički odbor časopisa izjasnio se za orijentaciju i potrebu za radovima kolega iz inozemstva, što se tek povremeno ostvarivalo. U kojoj je mjeri ova ideja bila ostvarivana, pokušali smo istražiti analizama adresa autora objavljenih radova. Kako ovaj časopis, kao i većina hrvatskih časopisa, nije imao uvriježenu praksu navođenja ustanove autora objavljenih radova, ovi se podaci pojavljuju u većoj mjeri tek u posljednjim dvama uredničkim razdobljima (od 1998. do danas). U posljednjim dvama razdobljima objavljena su ukupno 353 rada i priloga, od čega 220 članaka. Upravo se na ovim člancima pojavljuju ustanove u značajnom postotku: od njih 220 na 203 su prisutni podaci o adresama. Ujednačavanjem ustanove autora dobili smo podatak da su na tim radovima bile navedene ukupno 73 različite ustanove. U skupini ustanova čiji su znanstvenici objavili više od tri članka bilo ih je 17 (tablica 1.) s ukupnim udjelom od 84,2% radova.

Tablica 1.

Ustanove s tri ili više objavljenih članaka u Sociologiji sela / Sociologiji i prostoru u razdoblju 1998.-2012.

naziv ustanove	n članaka	naziv ustanove	n članaka
Institut za društvena istraživanja, Zagreb	81	Arhitektonski i geografski fakultet, Beograd	5
Filozofski fakultet, Zagreb	16	Institut za poljoprivredu i turizam, Poreč	5
Institut društvenih znanosti „Ivo Pilar“	8	Filozofski fakultet, Split	4
Učiteljski fakultet, Zagreb	8	Filozofski fakultet, Zadar	3
Biotehniška fakulteta Ljubljana	6	Hrvatski poljoprivredni zadružni savez	3
Agronomski fakultet, Zagreb	6	Institut za jadranske kulture i melioraciju krša, Split	3
Studijski centar socijalnog rada Pravnog fakulteta u Zagrebu	6	Pravni fakultet, Zagreb	3
Institut za migracije i narodnosti, Zagreb	6	Etnografski muzej, Zagreb	3
Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb	5		

Očekivano, s najvećim brojem radova reprezentirani su IDIZ, Filozofski fakultet u Zagrebu te Pravni fakultet u Zagrebu jer je jezgra hrvatskih znanstvenika koji su se bavili problematikom sociologije sela i prostora kao i srodnih disciplina bila iz

ovih ustanova. Među zastupljenim ustanovama izvan Hrvatske nalaze se Biotehniška fakulteta Univeze v Ljubljana te Arhitektonski i geografski fakultet Beograd, što je znak prepoznatljivosti ovog časopisa u regionalnom okruženju. Što se tiče zastupljenosti stranih autora, na temelju dostupnih podataka o adresama na radovima (pri tome nisu uključeni radovi u rubrici „Naši prijevodi“ jer su najčešće već bili objavljeni u međunarodnim časopisima), podaci su skromni. Zastupljenost stranih autora uočljiva je uglavnom u nekim tematskim brojevima. Iako je sadašnje uredništvo časopisa svjesno trenutka u kojem se nalazi časopis, možda bi navedeni podaci mogli pomoći u donošenju nekih odluka.

Autori koji su brojem svojih radova bili najzastupljeniji u 50-godišnjem razdoblju, sa 17 i više članaka, osim spomenutih urednika časopisa, bili su: *Milan Župančić, Josip Defilippis, Dušica Seferagić, Ivan Cifrić i Edhem Dilić*. Ti su znanstvenici činili jezgru stručnjaka za problematiku kojom se bavio naš časopis. Koji su najproduktivniji znanstvenici gledano po uredničkim razdobljima vidljivo je u tablici 2.

Tablica 2.

Pet najproduktivnijih autora po uredničkim razdobljima

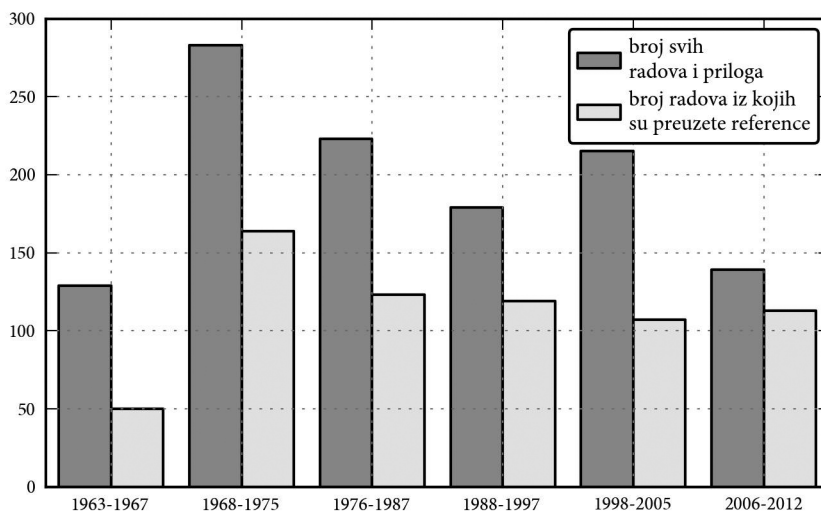
1963.-1967.	1968.-1975.	1976.-1987.	1988.-1997.	1998.-2005.	2006.-2012.
Puljiz, Vlado (7)	First-Dilić, Ruža (16)	First-Dilić, Ruža (13)	Magdalenić, Ivan (10)	Petak, Antun (21)	Seferagić, Dušica (6)
Šuvar, Stipe (6)	Đurić, Vojislav (11)	Livada, Svetozar (8)	Defilippis, Josip (8)	Seferagić, Dušica (12)	Svirčić Gotovac, Anđelina (6)
Dilić, Edhem (5)	Puljiz, Vlado (10)	Župančić, Milan (8)	Puljiz, Vlado (8)	Cifrić, Ivan (6)	Bouillet, Dejana (5)
Livada, Svetozar (5)	Dilić, Edhem (8)	Cifrić, Ivan (6)	Štambuk, Maja (8)	Defilippis, Josip	Baranović, Branislava (4)
Marković, Petar (5)	Šuvar, Stipe (8)	Defilippis, Josip (4); Hodžić, Alija (4); Islami, Hivzi (4); Puljiz, Vlado (4); Štambuk, Maja (4)	Cifrić, Ivan (7); Župančić, Milan (7)	Hodžić, Alija (6); Skledar, Nikola (6); Župančić, Milan; Marinović Jerolimov, Dinka (6)	Ilišin, Vlasta (3); Marinović-Bobinac, Ankica (3); Puzić, Saša (3)

Citatne analize

Od pregledanih 1.098 radova i priloga koji su imali navedene autore jednu ili više citiranih referenci sadržavalo je 676 članaka (slika 1). Autori tih članaka citirali su ukupno 9.563 različite publikacije s rasponom od 1 do 96 referenci po radu, ili prosječno 14 referenci po radu (medijan 10 referenci).

Slika 1.

Ukupan broj radova i priloga te broj radova s preuzetim citiranim referencama po uredničkim razdobljima

Na temelju navedenih podataka i iz grafikona na slici 1 moguće je dobiti uvid u omjere znanstvenih radova i uloge ovog časopisa kroz druge vrste priloga koji su imali edukativnu i informativnu ulogu. Detaljnija analiza ostalih vrsta radova i priloga mogla bi dati cjelovitiji uvid u značaj i važnost ovog časopisa u znanstvenoj i stručnoj javnosti, ali za ovu vrstu literature bila bi potrebna analiza sadržaja, što je izvan opsega ovog rada.

Kako je 50-godišnje razdoblje u životu časopisa relativno dugo a časopis je prolazio kroz različite društvene, znanstveno-političke i uredničke promjene, da bi se dobila nešto jasnija slika u kojoj su mjeri članci sadržavali citirane izvore literature, prikazali smo ih po uredničkim razdobljima (tablica 3) uključujući i prosječne vrijednosti. U tom smislu, podatak o medijanu citiranih referenci po radu može se smatrati dobrim pokazateljem budući da na njega ne utječu ekstremne vrijednosti.

Tablica 3.

Pregled radova i citiranih referenci u Sociologiji sela / Sociologiji i prostoru po uredničkim razdobljima

uredničko razdoblje	n radova	ukupno citiranih referenci	median (mean) cit. referenci po radu	n samocitata radova iz časopisa Soc. sela / Soc. i prostor -
1963.-1967.	50	363	5.0 (7.3)	10
1968.-1975.	164	1743	7.0 (10.6)	83
1976.-1987.	123	813	5 (6.6)	55
1988.-1997.	119	1152	7 (9.7)	135
1998.-2005.	107	2164	17 (20.2)	201
2006.-2012.	113	3328	27 (29.5)	111

Da bi se dobio nešto potpuniji uvid u strukturu citiranih publikacija i izvora, kao što smo ranije spomenuli, sve citirane publikacije i izvore, ukupno 9.563, razvrstali smo u nekoliko kategorija. Naime, vrste publikacija koje znanstvenici citiraju i na koje se pozivaju otkrivaju nam specifičnosti u znanstvenom komuniciranju. Iz tablice 4 vidljivi su omjeri citiranih vrsta publikacija po uredničkim razdobljima. Zanimljiv je podatak o ulozi knjiga i poglavlja u knjigama u citiranju, prosječno 42%, s jedne strane i uloge članaka iz časopisa s druge. Navedeno govori u prilog važnosti knjige kao komunikacijskog medija u svim uredničkim razdobljima. U posljednjem uredničkom razdoblju uočljiv je pad udjela citiranja knjiga u odnosu na članke iz časopisa za 6%, što je u skladu s rezultatima istraživanja (Leydesdorff i Felt, 2012.) koja također govore o trendu pada citiranja knjiga na razini svih znanstvenih područja. Dosadašnja relativno rijetka ali i starija istraživanja ove problematike, npr. na uzroku radova američkih sociologa (Clemens, Powell, McIlwaine i Okamoto, 1995.), pokazala su da je omjer citiranih knjiga u odnosu na ostale izvore literature bio 3:1. Istraživanjima na uzorku radova nizozemskih znanstvenika iz društvenih znanosti 90-ih godina (1995.) dobiveni su slični rezultati. Knjige su bile citirane s udjelom od 67%, članci s 26%, dok su poglavlja u knjigama bila citirana sa 7% (Nederhof, 2006.). Glänzel i Schoepflin (1999.) analizom citiranih referenci u časopisima iz društvenih znanosti indeksiranim u bazi SSCI - Social Science Citation Index 1993. godine dobili su podatak da se 40% citata odnosio na članke iz časopisa.

Da bi se utvrdilo radi li se o trendu manjeg citiranja knjiga u odnosu na članke, potrebna su detaljnija istraživanja u odnosu na srodne časopise kao i praćenje nastavka trenda.

Tablica 4.
Broj i udio (%) vrsta citiranih radova po uredničkim razdobljima

uredničko razdoblje	knjiga	rad u časopisu	poglavlje u knjizi	razno
1963.-1967.	145 (39.9)	117 (32.2)	26 (7.2)	75 (20.7)
1968.-1975.	800 (45.9)	575 (33.0)	80 (4.6)	288 (16.5)
1976.-1987.	352 (43.3)	317 (39.0)	31 (3.8)	113 (13.9)
1988.-1997.	476 (41.3)	437 (37.9)	97 (8.4)	142 (12.3)
1998.-2005.	897 (41.5)	831 (38.4)	269 (12.4)	167 (7.7)
2006.-2012.	1182 (35.5)	1416 (42.5)	471 (14.2)	259 (7.8)

U citatnim analizama starost citiranih referenci jedan je od indikatora dinamike razvoja pojedine znanstvene discipline. Isto tako može biti i indikator dostupnosti znanstvene literature ali i praćenja znanstvenih zbivanja iz određenog područja u zemlji i relevantnom okruženju. Na prvi pogled zanimljiv je podatak da je medijan starosti citiranih referenci u prvom uredničkom razdoblju bio samo pet godina. To isprva sugerira da se u najranijem razdoblju koristila recentnija literatura jer se u to vrijeme prevodilo više znanstvenih i stručnih knjiga nego u kasnijim razdobljima. Međutim, treba uzeti u obzir činjenicu da dio referenci za to razdoblje nije bio cjelovito citiran, odnosno nedostajao je podatak o godini objave publikacija (tablica 5). Usto, i broj referenci za taj period bio je relativno manji. Ako se sve navedeno uzme

u obzir, može se zaključiti da u 50-godišnjem razdoblju gotovo da i nema velikih promjena u starosti citirane literature.

Tablica 5.

Pregled starosti citiranih referenci po uredničkim razdoblju

uredničko razdoblje	broj referenci	postotak referenci s poznatom godinom	median (mean) starost referenci
1963.-1967.	363	86.2	5 (10.8)
1968.-1975.	1743	94.4	7.0 (14.1)
1976.-1987.	813	96.7	8.0 (10.5)
1988.-1997.	1152	98.6	7 (11.4)
1998.-2005.	2164	100.0	9 (12.8)
2006.-2012.	3328	99.0	8.0 (11.6)

Detaljnija slika stanja starosti citiranih referenci po vrstama i po uredničkim razdobljima (tablica 6) pokazuje da je median starosti citiranih članaka iz časopisa približno sedam godina, dok je za knjige deset godina. Ovi su podaci vrlo važan pokazatelj koji bi se mogao iskoristiti u vrednovanju znanstvenog rada. Naime, pokazatelj o prosječnoj starosti citiranih publikacija gotovo se izravno može iskoristiti kao indikator za realno očekivano vrijeme citiranosti objavljenih knjiga, odnosno članaka u časopisima. Navedeno, uz podatke o udjelima vrsta citiranih radova, informira i o adekvatnosti pokazatelja dobivenih iz najčešće korištenih citatnih indeksa. To se prvenstveno odnosi na adekvatnost primjene IF-a (*impact factor*), odnosno faktora odjeka, koji za izračun koristi i uzima u obzir raspon godina, i to od dvije, odnosno od pet godina.

Tablica 6.

Median (mean) starosti referenci po razdobljima i vrstama radova

uredničko razdoblje	knjiga	poglavlje u knjizi	rad u časopisu	razno
1963.-1967.	10.0 (16.8)	6.5 (5.4)	3.0 (6.0)	5.0 (7.1)
1968.-1975.	10 (17.9)	8.0 (14.9)	6.5 (11.4)	5.0 (11.3)
1976.-1987.	11 (14.0)	7.5 (13.6)	5.25 (8.5)	4.5 (6.5)
1988.-1997.	8.75 (13.6)	6.5 (9.0)	7.0 (11.1)	8.0 (8.8)
1998.-2005.	12.5 (15.8)	8.0 (12.9)	7.0 (12.1)	6 (10.6)
2006.-2012.	10.5 (14.3)	7 (10.0)	7 (10.2)	5.75 (7.5)

Koliko su i koji su časopisi imali utjecaja na radove autora koji su objavljivali u ovom časopisu, može se utvrditi frekvencijom citiranja radova iz tih časopisa (tablica 7.). Već na prvi pogled vidljivo je da u svim uredničkim razdobljima prvo mjesto zauzima naš časopis. Dakle radi se o samocitiranosti. U ovom konkretnom slučaju samocitiranost ne treba promatrati kao negativnu pojavu budući da je samocitiranost znatno izraženija kod specijaliziranih časopisa (Egghe i Rousseau, 2004.; Yitzaki, 1997.) nego kod multidisciplinarnih časopisa. Analiza samocitiranosti radova objavljenih u *Sociologiji sela* i *Sociologiji i prostoru* po uredničkim razdobljima pokazuje da je najveći udio samocitata od 11,71% bio u razdoblju 1988.-1997. (tablica 3.). Ako

bi se želio dobiti cjelovitiji uvid u stanje, potrebne su detaljnije analize samocitata časopisa koje bi trebale uključivati i analizu sadržaja.

Tablica 7.
Pet najčešće citiranih časopisa po uredničkim razdobljima

1963.-1967.	1968.-1975.	1976.-1987.	1988.-1997.	1998.-2005.	2006.-2012.
Sociologija sela (10)	Sociologija sela (83)	Sociologija sela (55)	Sociologija sela (135)	Sociologija sela (201)	Sociologija sela (85)
Stanovništvo (7)	Naše teme (26)	Sociologija (18)	Sociologia ruralis (16)	Društvena istraživanja (42)	Društvena istraživanja (38)
Wies Wspolczesna (4)	Sociologia ruralis (20)	Rural Sociology (13)	Radovi Geografskog odjela PMF-a Zagreb (15)	Revija za sociologiju (31)	Scientometrics (36)
Ekonomist (4)	Stanovništvo (20)	Naše teme (12)	Geografski glasnik (15)	Journal for the Scientific Study of Religion (23)	Revija za sociologiju (31)
Geografski glasnik (4)	Sociologija (19)	Stanovništvo (9)	Naše teme (14)	Zbornik za narodni život i običaje južnih Slavena (21)	American Sociological Review (26)

Slika mreže komunikacija časopisa *Sociologija sela / Sociologija i prostor* s časopisima koje su citirali autori radova objavljenih u ovom časopisu po pojedinim uredničkim razdobljima ovisila je, između ostaloga, i o problematici o kojoj se pisalo. Uočljiva je dominacija citiranosti domaćih časopisa u svim uredničkim razdobljima (tablica 7.). Od prestižnih stranih časopisa vidljiva je uloga časopisa *Sociologia ruralis*, i to u razdobljima 1968.-1975. i 1988.-1997. te *Rural Sociology* u razdoblju 1976.-1987. Relativno visoka citiranost časopisa *Journal for the Scientific Study of Religion* u vezi je s objavljivanjem većeg broja radova iz religijske problematike. Slična opaska odnosi se i na visoku citiranost časopisa *Scientometrics*, radilo se o tematskom broju iz scientometrije u *Sociologiji i prostoru*. Zanimljivo je da se na ovom popisu nalazi prestižni časopis *American Sociological Review*, i to u uredničkom razdoblju 2006.-2012., što promatrano izvana, upućuje na tematsku orijentaciju ovog časopisa.

Tablica 8.

Dvadeset najčešće citiranih časopisa u časopisu *Sociologija sela / Sociologija i prostor* u razdoblju 1963.-2012.

naziv časopisa	N referenci	naziv časopisa	n referenci
Sociologija sela	569	Scientometrics	37
Društvena istraživanja	86	Politička misao	31
Revija za sociologiju	84	Ekonomski pregled	31
Sociologia ruralis	79	Journal for the Scientific Study of Religion	29
Naše teme	59	Rural Sociology	28
Sociologija	58	Zbornik za narodni život i običaje južnih Slavena	27
Socijalna ekologija	50	Ekonomika poljoprivrede	27
Geografski glasnik	46	Sociologija i Prostor	26
American Sociological Review	43	American Journal of Sociology	24
Stanovništvo	41	Bogoslovska smotra	21

Pogledamo li 50-godišnje razdoblje časopisa kao cjelinu, tada se slika stanja časopisa koji su najčešće biti citirani u radovima objavljenima u časopisu *Sociologija sela / Sociologija i prostor* ne mijenja značajno (tablica 8.). Od 20 najcitiranijih časopisa šest je međunarodnih, od čega je pet bilo i među najcitiranijima po uredničkim razdobljima. Izuzetak u ukupnom uzorku najcitiranijih časopisa bio je *American Journal of Sociology*.

Tablica 9.

Pet najčešće citiranih autora po uredničkim razdobljima

1963.-1967.	1968.-1975.	1976.-1987.	1988.-1997.	1998.-2005.	2006.-2012.
Marx, K. (16)	Šušvar, S. (45)	Marx, K. (30)	Puljiz, V. (29)	Puljiz, V. (40)	Ilišin, V.(32)
Lenjin, V.I. (9)	Marx, K. (32)	Puljiz, V. (19)	Štambuk, M. (28)	Župančić, M. (37)	Čifrić, I. (29)
Šušvar, S. (8)	Marković, P. (32)	Kardelj, E. (16)	Oliveira-Roca, M. (27)	Petak, A. (34)	Čaldarović, O. (25)
Bičanić, R. (8)	Kostić, C. (27)	Engels, F. (14)	Defilippis, J. (24)	Defilippis, J. (33)	Castells, M. (23)
Marković, P. (7)	Livada, S. (23)	Lefebvre, H. (11)	Mendras, H. (21)	Čifrić, I. (32)	Seferagić, D. (22)

Koliko su pojedini autori ostavili traga, odnosno koliko su njihovi radovi prepoznati i koliki su imali odjek u ovom časopisu, može se mjeriti citatnim analizama. Zbog vremenske zahtjevnosti posla u analizama se nismo upuštali u isključivanje samocitata autora. Dakle navedeni rezultati (tablica 9. i tablica 10.) uključuju i samocitate autora. Očekivano, najproduktivniji autori u bibliografiji ujedno su i među najcitiranijim.

Tablica 10.

Dvadeset najčešće citiranih autora u časopisu *Sociologija sela / Sociologija i prostor* u razdoblju 1963.-2012.

ime	n citata	ime	n citata
Puljiz, V.	103	Marković, P.	54
Marx, K.	90	Čaldarović, O.	50
Šuvar, S.	88	Petak, A.	47
Čifrić, I.	83	Seferagić, D.	47
Defilippis, J.	70	Kostić, C.	44
Mendras, H.	66	Nejašmić, I.	44
Župančić, M.	65	Mlinar, Z.	44
Štambuk, M.	64	Ilišin, V.	44
Bićanić, R.	57	Livada, S.	41
Dilić, E.	57	Stipetić, V.	40

Vidljivost radova objavljenih u Sociologiji sela i Sociologija i prostor na temelju podataka iz baze WoS

Cjelovitosti slike značaja određenog časopisa, odnosno njegovih radova osim navedenih pokazatelja sigurno doprinosi i njegova vidljivost u relevantnom okruženju mjerena citiranošću, odnosno citatnim analizama. Naravno da nije svejedno iz kojega se citatnog izvora crpe podaci. Kako je u više od 40-godišnjem životu časopisa citatna baza WoS bila jedini takav izvor a danas je uz bibliografsku i citatnu bazu Scopus, ali i Google Scholar, najčešće korišten izvor bez obzira na njene nedostatke, zanimao nas je status ovog časopisa. Važno je još jednom napomenuti da časopis pod nazivom *Sociologija sela* nije bio indeksiran u toj bazi što mu apriori smanjuje šanse za citiranjem. Ako, k tome, uzmemo u obzir činjenicu da je problematika tog časopisa najčešće bila orijentirana lokalno te da su radovi pisani na hrvatskom jeziku, imamo dodatne barijere za njegovu vidljivosti i prepoznatljivost .

Analizom citiranosti radova iz časopisa *Sociologija sela / Sociologija i prostor* u bazi WoS (pretraživanje rađeno u travnju 2013. godine) dobiven je podatak da je bilo citirano 105 radova. Časopisi koji su s najvećim udjelom (60,9%) citirali te radove bili su hrvatski časopisi: *Društvena istraživanja* (34,3%), *Sociologija i prostor* (23,8%) te *Revija za socijalnu politiku* (2,85%). Strani i hrvatski časopisi koji su citirali po dva rada iz *Sociologije sela* bili su: *Agricultural Economics*, *Zemledelska ekonomika*, *Annales Anali za istrske in mediteranske studije*, *Series historia et sociologia*, *Anthropological Quarterly*, *Eastern European Countryside*, *International Review of Modern*

Sociology, Odgojne znanosti, Prostor, Revue d'etudes comparatives est quest te Sociologia ruralis, i to s udjelom od 17,5%. Ostali su radovi bili citirani samo jednom, i to u 23 različita časopisa koje je indeksirala baza WoS.

Analiza godina u kojima je najviše radova iz *Sociologije sela* bilo citirano, njih 63,6%, pokazala je da su to bile godine u rasponu od 2005. do 2011. Važno je naglasiti da je od toga najviše citata dobiveno u razdoblju 2007.-2010. Ova se činjenica može jednim dijelom dovesti u vezu s ulaskom časopisa *Sociologija i prostor* u bazu WoS, odnosno indeksiranošću triju hrvatskih časopisa koji su u najvećem postotku citirali radove iz *Sociologije sela*.

Analiza jezika radova indeksiranih u bazi WoS a koji su citirali radove iz *Sociologije sela* pokazala je da je 59% radova bilo pisano na hrvatskom jeziku, 35,2% na engleskom, 1,9% na slovenskom i francuskom te 0,95% na ruskom i slovačkom jeziku. Obrazloženje za najveći postotak radova na hrvatskom jeziku koji su citirali radove iz *Sociologije sela* u činjenici je da su ih citirali hrvatski časopisi indeksirani u WoS-u koji su objavljeni na hrvatskom jeziku. Ove činjenice upućuju na stanje u znanstvenom komuniciranju i, moguće, na važnost jezika kojima se pišu radovi, što ima izravne veze s njihovom dostupnošću i odjekom, odnosno sa svrhom pisanja i čitateljstvom kojemu su namijenjeni.

Na temelju do sada iznesenih podataka dobivenih iz baze WoS očekivani su i podaci o autorima koji su citirali radove iz časopisa *Sociologija sela*. Ukupno je 86 autora citiralo navedenih 105 radova, i to u rasponu od 1 do 6 radova. Autori koji su citirali tri i više radova iz časopisa *Sociologija sela* bili su hrvatski znanstvenici. Podatak koji ipak daje barem simboličnu sliku o prepoznatljivosti ovog časopisa zemlje su autora koji su citirali te radove: Francuska (4), SAD (4), Srbija (2), Australija (1), Kanada (1), Njemačka (1) i Švedska (1).

Časopis *Sociologija i prostor* u bazi WoS bio je indeksiran od 2007. do 2011. godine s ukupno 137 radova i priloga. Citatnim analizama tih radova u bazi WoS dobili smo podatak da je citirano deset radova s ukupno 14 citata. Časopisi koji su citirali ove radove bili su: *Sociologija i prostor, Društvena istraživanja, Kinesiology, European Planning Studies, Journal of Urban Health: Bulletin of the New York Academy of Medicine*. Ako uzmemo u obzir podatak da je medijan starosti citiranih članaka iz časopisa bio sedam godina, za dio radova objavljenih u *Sociologiji i prostoru* postoji mogućnost da budu zapaženi i citirani u nešto većem broju.

4. Zaključak

Upuštanjem u ovako opsežno istraživanje 50 godina kontinuiranog izlaženja relativno specijaliziranog hrvatskog sociologijskog časopisa nastojali smo dobiti pregled razvoja časopisa kroz njegove oblikovne i bibliometrijske karakteristike koje mogu otkriti različiti vrste komunikacijskih mreža.

- Časopis *Sociologija sela / Sociologija i prostor* od prvog broja izlaženja (1963.) po oblikovnim karakteristikama zadovoljavao je neke od svjetskih standarda. Na prvom mjestu to su sažeci na engleskom, francuskom i ruskom jeziku kao i

struktura članaka. Time je potencijalno relevantna svjetska znanstvena i stručna zajednica mogla biti informirana o istraživanjima u znanstvenom području kojim se ovaj časopis bavio. Razvoj časopisa u formalnom smislu većim je dijelom pratio svjetske trendove, a to danas znači i objavljivanje barem određenog broja radova na jeziku današnje znanosti, engleskom.

- Razvoj pojedinih rubrika u časopisu pratio je vrijeme i promjene, što je naročito vidljivo na rubrikama „bibliografija“, „iz naše ruralne prošlosti“, „naši prijevodi“, „izvještaji o održanim kongresima“, „prikazi časopisa i knjiga“ i sl. U svoje vrijeme te su rubrike bile namijenjene određenoj čitateljskoj publici čime je časopis obavljao više važnih funkcija u akademskoj i stručnoj javnosti.
- Autorstvo na radovima u ovom časopisu, u većini slučajeva, do 2000. godine odlikuju jednoautorski radovi, dominacija relativno manjeg broja stručnjaka s naglaskom na to da su urednici časopisa bili među najproduktivnijim autorima. Promatrano izvana, ovaj podatak ukazuje na problem relativno male otvorenosti časopisa. Međutim, zaključak nikako ne bi bilo dobro donositi bez detaljnijeg uvida u objektivne okolnosti.
- Iako nismo raspolagali s podacima o ustanovama autora na cjelovitom uzorku, analizirani podaci pokazuju da su među najproduktivnijih 14 ustanova bile samo dvije ustanove izvan Hrvatske, Biotehniška fakulteta Univerze u Ljubljani i Arhitektonski i geografski fakultet Beograd. Ovaj podatak ipak upućuje na određenu otvorenost časopisa i mogući značaj u regionalnom okruženju.

Citatne analize publikacija i izvora (N=9.653) na koje su se pozivali autori članka objavljenih u ovom časopisu (N=676) po uredničkim razdobljima, ali i u uzorku kao cjelini, pokazali su:

- Da knjige s oko 35% udjela u citiranju imaju značajno manju ulogu nego što se moglo očekivati prema dosadašnjim srodnim ali znatno starijim istraživanjima (Nederhof, 2006.). Dapače, rezultati pokazuju da se trend smanjivanja citiranja knjiga u korist citiranja članka iz časopisa u posljednjem uredničkom razdoblju 2006.-2012. postupno povećava.
- Prosječna starost citiranih publikacija, medijan, za knjige je bila deset godina, a za članke u časopisima sedam godina. Ovaj je podatak koristan pokazatelj koji bi trebalo uzeti u obzir pri vrednovanju znanstvenog rada u mjeranju očekivane citiranost. Ide u prilog tvrdnjama da se prosječno značajnija citiranost članka u časopisima, odnosno knjiga, iz ove problematike može očekivati u okvirima navedenih godina.
- Autori radova objavljenih u časopisu *Sociologija sela / Sociologija i prostor* u njegovom 50-godišnjem životu najčešće su citirali, osim radova u njemu objavljenih, i radove objavljene u ostalim domaćim časopisima, što se na određeni način može opravdati problematikom kojom se bavio. S druge strane, za znanstveni je časopis vrlo značajno koje relevantne svjetske časopise konzultira jer se na taj način iščitava mreža srodnosti i relevantnosti u određenom području, odnosno razina praćenja relevantne znanstvene i stručne literature.
- Iako baza WoS nije najreprezentativniji izvor za istraživanje odjeka i prepoznatljivosti ovog časopisa, ipak se najčešće koristi kao citatni izvor, odnosno smatra se tzv. jezgrom svjetskog znanja. Dobiveni rezultati ne govore o značajnijem odjeku radova iz ovog časopisa u međunarodnim časopisima koje indeksira

baza WoS. Za objektivniju sliku stanja odjeka i značaja radova objavljenih u časopisu *Sociologija sela / Sociologija i prostor* neki drugi citatni izvori bili bi primjereniji. Nažalost, takvi izvori za sada ne postoje, npr. nacionalni citatni indeks, ili nisu dovoljno pouzdani, npr. Google Scholar.

Svrha ove vrste istraživanja osim teorijske može biti pragmatična, prvenstveno u funkciji mogućeg orijentira uredništvu časopisa u njegovom daljnjem razvoju. Međutim, očekivati da će časopis iz male periferne znanstvene sredine s opisanim performansama i oblicima znanstvenog komuniciranja u skoroj budućnosti postići svjetske standarde u smislu da ima vrhunske svjetske znanstvenike kao autore, da mu citiranost bude na određenoj razini, da je sastavni dio relevantnih svjetskih mreža, a pri tome je uredništvo volontersko, u današnje vrijeme daleko je od realnog očekivanja. Ono što bi se realno moglo očekivati u danim okolnostima jesu mali pomaci i jasnije definirana koncepcija i svrha časopisa.

Zahvala

Zahvaljujemo kolegici Karolini Vranješ na ustupanju bibliografije radova časopisa *Sociologija sela / Sociologija i prostor* koja nam je uvelike olakšala povezivanje podataka za ovo istraživanje.

Posebno se zahvaljujemo anonimnim recenzentima koji su konstruktivnim primjedbama doprinijeli poboljšanju teksta.

Ovo je istraživanje provedeno u sklopu MZOS projekta 100-000000-1489.

Literatura

1. Clemens, E. S.; Powell, W. W.; McIlwaine, K.; Okamoto, D. (1995). Careers in print: Books, journals, and scholarly reputations. *American Journal of Sociology*, 101: 33-494.
2. Dukić, Z. (1990). Mjesto sociologije u sistemu znanosti: citatna analiza triju domaćih socioloških časopisa. *Revija za sociologiju*, 21 (3): 455-465
3. Egghe, L. i Rousseau, R. (2004). How to measure own-group preference? A novel approach to a sociometric problem. *Scientometrics*, 59 (2): 233-252.
4. Glänzel, W. i Schoepflin, U. (1999). A bibliometric study of reference literature in the sciences and the social sciences. *Information Processing and Management*, 35: 31-44.
5. Izvješće sa Sastanka redakcije (1970). *Sociologija sela*, 8 (27-28): 3.
6. Janak, D. (2011). The Content Analysis of the Journal Sociologicky Sbornik. A Contribution to the History of Czecho/Slovak Sociology. *Sociologia*, 43 (5): 584-603
7. Jokić, M. (2001). Časopis Tekstil u pedesetogodišnjem razdoblju od 1952. do 2000. godine - neki od bibliometrijskih pokazatelja. *Tekstil*, 50 (12): 614-622.
8. Jokić, M. i Sirotić, G. (2002). The communicability of the journal Acta botanica croatica over the 1991-2000 period. *Acta Botanica Croatica*, 61 (2): 221-230.

9. Jokić, M.; Andreis, M. i Klaić, B. (2002). Pedeset godina Kemije u industriji - bibliometrijski i scientometrijski prikaz. *Kemija u industriji*, 51 (3): 116-122.
10. Jokić, M.; Zauder, K. i Letina, S. (2012). *Karakteristike hrvatske nacionalne i međunarodne znanstvene produkcije u društveno-humanističkim znanostima i umjetničkom području za razdoblje 1991-2005*. Zagreb: IDIZ.
11. Klobucky, R. (2009). Forty Years of Journal Sociologia/Slovak Sociological Review. *Sociologia*, 41 (1): 52-82.
12. Kyvik, S. (2003). Changing trends in publishing behaviour among university faculty, 1980-2000. *Scientometrics*, 58: 35-48.
13. Leydesdorff, L. i Felt, U. (2012). "Books " and "book Chapters " in the Book Citation Index CIBKCI and Science Citation Index (SCI, SoSCI, A&HCI). *Proceedings of the ASIST Annual Meeting*, 49 (1): 1-7.
14. Milinković, B. (2003). Bibliografska istraživanja u časopisu Sociologija sela: 1963. - 2002. *Sociologija sela*, 40 (3/4): 545-563.
15. Nebelong-Bonnevie, E. i Frandsen, T. F. (2006). Journal citation identity and journal citation image: a portrait of the Journal of Documentation. *Journal of Documentation*, 62 (1): 30-57.
16. Nederhof, A. J. (2006). A bibliometric study of reference literature in the sciences and the in the Social Sciences and the Humanities: A review. *Scientometrics*, 66 (1): 81-100.
17. Petak, A. (2003). Sociologija sela: časopis koji obvezuje i duguje. *Sociologija sela*, 41 (3/4): 261-264.
18. Petak, A.; Puljiz, V. i Štambuk, M. (2002). Časopis Sociologija sela, razvoj sela i poljoprivrede, razvoj ruralne sociologije. *Sociologija sela*, 40 (3/4): 227-251.
19. Quevedo-Blasco, R. i Ariza, T. (2013). Twenty-five year history of the journal Psicothema. *Psicothema*, 25 (1): 93-99.
20. Rubio, A. V. (1992). Scientific production of Spanish Universities in the fields of social sciences and language. *Scientometrics*, (2): 3-19.
21. Seferagić, D. (2003). Urbani sociolozi i časopis Sociologija sela: ka sociologiji prostora. *Sociologija sela*, 41 (3/4): 264-265.
22. Silobrčić, Vlatko. (1998). *Kako sastaviti, objaviti i ocijeniti znanstveno djelo*. Zagreb: Medicinska naklada.
23. Spaventi, J.; Tudor-Šilović, N.; Maričić, S.; Labus, M. (1979). Bibliometrijska analiza znanstvenih casopisa iz Jugoslavije. (Bibliometric analysis of the scientificity of journals from Yugoslavia.) *Informatologia Jugoslavica*, 11: 11-23.
24. Štambuk, M. (2003). Povodom 40. godišnjice Sociologije sela: struka, stvarnost, politika. *Sociologija sela*, 41 (3/4): 257-259.
25. Tsay, MY. i Shu, ZY. (2011). Journal bibliometric analysis: a case study on the Journal of Documentation. *Journal of Documentation*, 67 (5): 806-822 .
26. Yang, Yung-Jui i Chiu, Chi-yue. (2009). Mapping the Structure and Dynamics of Psychological Knowledge: Forty Years of APA Journal Citations (1970-2009). *Review of general psychology*, 13 (4): 349-356.
27. Yitzhaki, M. (1997). Variation in informativity of titles of research papers in selected humanities journals, a comparative study. *Scientometrics*, 38 (2): 219-229.

Maja Jokić

Institute for Social Research in Zagreb, Croatia
e-mail: maja@idi.hr

Krešimir Zauder

Institute for Social Research in Zagreb, Croatia
e-mail: kresimir@idi.hr

Bibliometric Analysis of *Rural Sociology / Sociology and Space* from 1963 - 2012

Abstract

A scientific journal is a mediator of research results and theoretical insights in the relevant scientific community. Continued publishing of a journal for over 50 years shows both the status of the scientific community and the importance of the journal's subject matter. The bibliometric analysis done in this research shows the specificities in scholarly communication by observing the development of the journal *Rural Sociology / Sociology and Space* (n= 1,168) through its different characteristics such as journal organisation and classification, types of published items, authorship, authors' addresses and cited publications (n= 9,563) gathered from a subset of 676 papers. The median references age was approximately seven years for journal papers and ten years for books. Median number of references per paper grew from 6 in the period 1963-1997 to 22 in the period 1998-2012. Citation analysis has shown that books have become less important (35, 5% of the citations), in comparison with earlier research (Nederhof, 2006). The communicability of authors towards relevant international communities is shown in their international references. The citation data gained from WoS citation indices demonstrate the international visibility of this journal.

Key words: scholarly journal, *Rural Sociology*, *Sociology and Space*, citation analysis, Croatia..